

Hjalmar Branting: Tal på socialdemokratiska förbundets fest 1886

Talare
Hjalmar Branting
Politiker

Datum
25 september 1886

Plats
Stockholm

1 Om jag velat i afton vid denna fest som väl är minnets, men framför allt
framtidslöftets, säga några korta ord angående de närmaste framtidsutsikterna
för den unga svenska socialdemokratiska arbetarrörelsen, så har det skett därför,
att efter min uppfattning socialismen i Sverige nu kommit till en punkt i sin
5 utveckling, då vi skola lämna det första, förberedande stadiet bakom oss, för att
gå in på det nästa: bildandet av ett verkligt politiskt parti, som kan självständigt
träda fram på arenan, där de gamla tävla, vid sidan av och i motsats till dessa,
och börja ta verksam del i dagens strider. Och samtidigt med denna förändring i
våra inre förhållanden, denna sammanslutning av alla hittills splittrade krafter,
10 visa sig även betydelsefulla, förbådande tecken på, att vi stå inför en annan
vändning, en förflyttning av den politiska maktens tyngdpunkt från den
bondedemokrati, som kommit sig upp med stadsliberalismens hjälp och därför
åtminstone på en och annan punkt måste träda upp för mera frisinnade
åskådningar, till den rena, oförfalskade junker- och storbondekonservatismen,
15 som under svartrockarnas välsignelser och med uppmuntran från tronen i
förbund med alla reaktionens makter för varje dag som går allt segervissare reser
sitt huvud. Vid en sådan tidpunkt kan det väl vara värt, att vi socialdemokrater,
vi som efter själva vår grundåskådning äro förbundna till det noggrannaste
aktgivande på samhällets utveckling omkring oss, söka göra oss fullt klar
20 betydelsen av de förändringar, som försiggå under våra ögon, på det att icke
händelsernas gång måtte överraska oss oförberedda. Någon har sagt, att varje ny
sanning, innan den vinner erkännande och så att säga burskap i samhället, har
trenne stadier att genomgå: förtigandets, förlöjligandets och de brutala
undertryckningsförsökens. Man börjar på de håll, där det nya ljuset generar,
25 med att låtsas som om det icke finnes. Hjälper icke detta - och det gör det aldrig
på längden - då framdragas hånets, smädelsens och begabberiets föga blanka
vapen; sarkasmerna hagla, och det nyas förkunnare ställas vid åtlöjets skampåle.
Hjälper icke heller detta då börjas förföljelsen; med makt skall sanningen slås
ned; våldet skall kväva den nya rätten.

Allt för strängt får man ju ej fatta denna gamla erfarenhetsats om nya åsikters födslovåndor i ett samhälle, men på det stora hela håller den rätt bra streck. Hur långt har då, ur denna synpunkt, den stora tanke, som i kväll samlar och förenar oss, hunnit på sin väg fram till, att börja med, fullt erkännande som en berättigad makt i vårt samhällsliv? Ja, låt oss tänka efter. Förtigandets stadium ha vi lämnat bakom oss för alltid, därom kunna vi då alla vara ense. Vart man ser, i pressen, i den offentliga diskussionen såväl som i den enskilda, överallt står socialismen på dagordningen. Tidningarna, våra motståndares tidningar, äro fulla av detta ord, som ännu för få år sedan var en sällsynt gäst i deras spalter. Och om en eller annan efterliggare i inbillad överlägsenhet ännu håller fast vid den gamla, beprövade metoden att tuga, låtsas om ingenting, icke referera, så visar detta endast att man på det hållet icke längre håller vad man lovat, att meddela dagens nyheter.

Men vi ha kommit längre än blott över detta första stadium. Även med förlöjligandet av våra strävanden börjar det bli klen beställt. Kvickheten tryter fienderna - om den nu någon gång funnits - deras Söndagsnisselynne är borta, och det är uselt med humöret, ty socialismen går fram trots smädelse och grin, och man skrattar inte längre åt vad man börjar frukta! I vissa nobla pressorgan ropas i stället redan på polis och undantagslagar och vi ha i dagarna haft vår första socialistprocess - den första, men nog inte den sista! - som ett betecknande förebud på, att vi stå mitt i övergången mellan det oskadliga förlöjligandets och de våldsamma undertryckningsförsökens period. Den hittillsvarande, ändå på det hela gemytliga behandlingen av oss synes börja lida mot sitt slut. Nu vill överklassen i stället se vad en liten näpen munkavle för socialisters yttranderätt, sådan som vi ha fullt klappad och klar ifall herr Palm blir dömd vid Hudiksvall, understödd av böter eller fängelse, möjligen skulle kunna uträtta. Ur en synpunkt ha vi emellertid rätt att vara stolta över denna förändring; ty man bryr sig icke om att förfölja, därest man icke börjar hysa fruktan.

Att den tiden en gång nog skulle komma, då även hos oss i brist på bättre strafflagens bestämmelser skulle av överklassen försökas som botemedel och korrektiv mot underklassens växande missnöje, det har litet var kunnat säga sig. Det är renande skärseld, som vårt parti lika litet som broderpartierna i utlandet bör kunna göra sig räkning på att undgå. Men att denna tid kanske redan står för dörren, därpå äro vi måhända ej alla beredda. Det kan då vara skäl att tala

70 något om den saken, och vad vi med anledning därav böra göra och låta.

Jag nämnde i början, att tecken tyda på att en förflyttning synes förestå av den politiska tyngdpunkten i vårt land. Den rena reaktionen blir allt djärvare. Det ekonomiska betrycket, en oundviklig följd av det förvända produktionssystem, 75 som förminskar och förstör massornas köpförmåga och därigenom låter nöd och elände härskas därför, att det finns så fullt upp av allt livets materiella goda, arbetar för ögonblicket våra junkrar och jorddrottare i händerna. Småbönderna låta i sin förtvivlan lura sig att tro att skyddstullar skulle göra allt gott och väl igen, och med protektionismen följer hela det övriga frihetsfientliga anhanget 80 för att slå sig ned i maktens högsäte. Vi veta alla hur det hängde endast på några få röster, att frihandelsregimen fallit redan föregående riksdag. De nu försiggående valen till första kammaren kunna ha varit nog för att ändra röstövertikten i denna fråga mellan partierna, och i så fall kunna vi kanske redan nästa riksdag ha att motse ett fullständigt systemskifte med den ohöjldaste 85 reaktions tjänare i landets främsta ämbeten, ett svenskt Estrupiat, stött på monarken, som skulle låtsas stå över partierna, och på ett riksdagsflertal av junkrar och storbönder, en regering med ett ord ännu tiofallt uslare och eländigare i att tillvarataga de stora massornas, det arbetande folkets intressen än den vi nu ha, och det vill sannerligen icke litet säga.

90 Denna framtidsutsikt, vilken sålunda rycker oss in på livet, att vi även här i Sverige skola få genomgå samma förberedande småbarnsskolekurs i allmän politisk uppfostran, i vilken norrmännen togo slutexamen när kung Oskar kapitulerade 1884, och vilken danskarna nu som bäst äro i färd med - denna 95 framtidsutsikt, säger jag, kan naturligtvis icke lämna oss socialdemokrater oberörda. Vi måste ta hänsyn till den i vår politik liksom vid vår propaganda.

Vilja vi göra den förestående reaktionsperioden, i vilken vi för övrigt i många stycken redan ingått, så lindrig och övergående som möjligt, vilja vi göra kort 100 process med det kungliga, kyrkliga och junkerliga tyranni, vars inbrott vi kunna motse, och som utan något tvivel skall uppbjuda hela sin makt för att inkräkta till och med på den smula rättighet och frihet, vi nu ha oss tillförsäkrad, vilja vi göra vårt till för att jaga dessa medeltida vålnader ned igen i de gravar, där de 105 höra hemma, för att sedan de vräkts undan få fritt armbågsrum att utkämpa med liberalismens striden om herraväldet - ja, då ha vi ingen annan utväg än att göra som våra bröder i Danmark redan gjort i liknande omständigheter som dem, mot vilka vi styra, nämligen tills vidare sluta ett vapenstillestånd, ja, mer än

110 det, ett anfalls- och försvarsförbund, fast väl att märka på likaberättigandets
grundval, med de elementer inom tredje ståndet, som ännu icke alldeles mist
den revolutionära andan utan vilja med allvar och kraft motsätta sig
överklassens övergrepp. Sida vid sida, fast till vänster om de radikaler, vilka vilja
mot reaktionens anlopp försvara folkets och frihetens sak - där är vår plats, och
högerens lockelser med skensocialistiska fraser och förslager vilka nog icke
115 komma att fattas ha vi att genast och bestämt avvisa.

Vi ha så mycket större skäl att slå in på en dylik förnuftig politik, som vi ju
måste räkna med den faktorn, att ännu här i landet den kapitalistiska
utvecklingen icke på långt när hunnit fullborda sitt verk att förstöra
120 medelklassen och förenkla samhällsproblemet i den riktningen att ett ringa fåtal
miljonärer står mot proletariatets hela det övriga folket omfattande massa. I ett
så efterblivet land som Sverige kunna vi omöjligen sluta till ögonen för att
medelklassen ännu alltjämt spelar en mycket viktig roll. Arbetarklassen behöver
den hjälp den kan få från detta håll, lika väl som medelklassen å sin sida behöver
125 ha arbetarna bakom sig för att kunna hålla stånd mot gemensamma fiender.
Och det vore blott att på vår egen bekostnad gå reaktionens ärenden om vi ville
fullständigt isolera oss under nuvarande förhållanden och ställa oss i lika hög
grad fientligt mot alla gamla partier.

130 Vår propaganda kunna vi bedriva lika bra ändå, det visar exemplet från
Danmark bäst. Det politiska förbundet med vänstern mot den gemensamma
fienden har endast styrkt vårt danska broderparti. Ty det är ingånget med full
likställighet å ömse sidor, utan den ringaste eftergift av en hårsman på våra
principer, i ett bestämt, nära liggande politiskt syfte: att besegra
135 junkerreaktionen, återerövra den politiska friheten och skaffa respekt för folkets
vilja.

Och för samma mål: erövrandet av politisk frihet och myndighet för vårt folk
genom den allmänna rösträttens införande först och främst av allt, kunna och
140 böra även vi, svenska socialdemokrater, mottaga en hand som räcker oss till
samverkan från dem av socialismens motståndare, vilka ändock sätta frihetens
värnande mot reaktionens anlopp framför oviljan mot denna nya stora rörelse,
som de ej mäktat fatta. En sådan politik skulle visa, synes det mig, att den svenska
socialdemokratin rätt förstått bedöma de närmaste framtidsutsikterna!

145

Källa

<div>Hämtat från Demokratisk linje: tal och artiklar av Hjalmar Branting och Per Albin Hansson, red. Rolf Edberg, Tiden (1948). S. 15–21.</div>

150

Taggar

Politiska tal, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/hjalmar-branting-tal-pa-socialdemokratiska-forbundets-fest-1886>

155

160

165

170

175

180

185